

Dr. Inga DAUKŠAITĖ
Lietuvos teisės instituto
Baudžiamosios justicijos tyrimų skyriaus
mokslo darbuotoja
Ankštoji g. 1A, LT-01109 Vilnius
El. p. *inga.dauksaite@teise.org*

PERDAVIMAS VAIRUOTI TRANSPORTO PRIEMONE NEBLAIVIAM ASMENIUI: ATSAKOMYBĖ IR JOS TAIKYMAS LIETUVOS TEISMŲ PRAKTIKOJE

Straipsnis skirtas atsakomybės už vieno iš teisės aktuose numatytų draudimų – duoti transporto priemonę vairuoti neblaiviams asmenims – nepaisymą analizei. Straipsnyje, pasitelkiant, be kita ko, Lietuvos teismų praktikos analizę, plačiau nagrinėjami kai kurie Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodekso 126 straipsnio 6 dalyje numatytos administracinio teisės pažeidimo sudėties požymiai (veika, kaltė, specialaus subjekto požymiai). Straipsnyje taip pat keliamas klausimas (ir ieškoma atsakymo į jį), ar už šį administracinį teisės pažeidimą įstatyme numatyta administracinė nuobauda yra proporcinga šio pažeidimo pavojingumui.

ĮVADAS

Dėl savo kenksmingų, pavojingų aplinkiniams savybių ir dėl žmogaus negalėjimo visapusiškai kontroliuoti žalingo tokių savybių poveikio tam tikri objektai (veikla), pripažįstama, kelia aplinkiniams *didesnį*, negu įprasta, pavojų. Dėl šios priežasties tokių – *didesnio* pavojaus – šaltinių valdytojams įvairiuose teisės aktuose yra numatyta ir *didesnė* rūpestingumo pareiga.¹ Didesnio pavojaus šaltiniu pripažįstama ir transporto

¹ Lietuvos Respublikos civilinio kodekso komentaras: prievolių teisė. 1-asis leid. Vilnius: Justitia, 2003, t. 1, p. 340, 366–367, 374–376.

priemonė (jos naudojimas²),³ todėl didesnis rūpestingumo pareigos laipsnis taikomas ir transporto priemonių valdytojams.

Verta pažymėti, kad transporto priemonių, kaip didesnio pavojaus šaltinių, valdytojų pareigų vykdymą viename iš savo nutarimų yra pabrėžęs ir Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas. Pastarasis 2013 m. balandžio 12 d. nutarime pirmiausia pažymėjo, kad *nuosavybė ipareigoja*. Teismas taip pat nurodė, kad transporto priemonės kelia didesnę pavojų aplinkiniams, todėl jos savininkas (valdytojas), turėdamas teisę valdyti savo transporto priemonę, ja naudotis, disponuoti, negali pažeisti įstatymų, taip pat kitų asmenų teisių. Taigi, Konstitucinio Teismo pastebėjimu, įstatymų leidėjas, reguliuodamas transporto priemonių nuosavybės ir saugaus eismo keliuose santykius, gali, atsižvelgdamas į transporto priemonių kaip nuosavybės objektų specifiką, nustatyti tam tikras jų savininkų (valdytojų) pareigas ir atsakomybę už jų nevykdymą.⁴

Kai kurių teisės aktų nuostatų analizė leidžia teigti, kad įstatymų leidėjas tokia teise naudojasi, t. y., atsižvelgęs į transporto priemonių kaip nuosavybės objektų specifiką, yra nustatęs atitinkamas transporto priemonių savininkų (valdytojų) pareigas ir atsakomybę už jų nevykdymą. Pirmiausia, Lietuvos Respublikos saugaus eismo automobilių keliais įstatymo⁵ (toliau ir – SEAKĮ) 20 str., įtvirtinančio reikalavimus transporto priemonių savininkams ir valdytojams, 1 d. numatyta, kad „transporto priemonės savininkas⁶ ar valdytojas⁷ rūpinasi ir atsako [kursyvu parašyta pačios autorės – I. D.] už jam nuosavybės ar kita teise priklausančią transporto priemonę“.

Siekiant, be kita ko, užtikrinti kelių transporto eismo saugumą, ši bendro pobūdžio rūpestingumo pareiga įvairiuose teisės aktuose yra detalizuojama. Juose antai

² Teisės moksle diskutuojama, kas yra didesnio pavojaus šaltinis – ar tam tikras materialaus pasaulio objektas (pavyzdžiui, pati transporto priemonė *etc.*), ar žmogaus veikla naudojant tam tikrą pavojingų, kenksmingų savybių turintį materialaus pasaulio objektą (pavyzdžiui, žmogaus veikla, kurios metu naudojama transporto priemonė). Plačiau žr.: Abramavičius A., Mikelėnas V. Autotransporto priemonių valdytojų teisinė atsakomybė. Vilnius: Registrų centras, 2010, p. 285–288.

³ Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas, patvirtintas 2000 m. liepos 18 d. įstatymu Nr. VIII-1864 (Žin., 2000, Nr. 74-2262), 6.270 str. 1 d.; Lietuvos Respublikos civilinio kodekso komentaras, 1 išnaša, p. 374–376.

⁴ Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2013 m. balandžio 12 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos saugaus eismo automobilių keliais įstatymo (2007 m. lapkričio 22 d. redakcija) 20 straipsnio 2 dalies, Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodekso 276 straipsnio 2 dalies atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ (Žin., 2013, Nr. 40-1950).

⁵ Lietuvos Respublikos saugaus eismo automobilių keliais įstatymas Nr. VIII-2043, priimtas 2000 m. spalio 12 d. (Žin., 2000, Nr. 92-2883; 2007, Nr. 128-5213).

⁶ Transporto priemonės savininkas SEAKĮ apibrėžtas kaip asmuo, kuriam transporto priemonė priklauso nuosavybės teise (SEAKĮ 2 str. 68 d.).

⁷ Transporto priemonės valdytojas SEAKĮ apibrėžtas kaip asmuo, nuosavybės, patikėjimo, nuomos, panaudos ar kitokių teisėtu pagrindu valdantis ir naudojantis transporto priemonę (SEAKĮ 2 str. 74 d.).

įtvirtinta transporto priemonių savininkų (valdytojų) pareiga užtikrinti viešajame eisme dalyvaujančių motorinių transporto priemonių, priekabų reikiamą techninę būklę, registravimą ir privalomąjį draudimą; sumokėti valstybės nustatytus su transporto priemone ar jos dalyvavimu viešajame eisme susijusius mokesčius; gavus kvietimą – nurodytu laiku atvykti į policijos įstaigą; teisės aktų nustatytais atvejais atlyginti išlaidas, susijusias su priverstiniu transporto priemonės nuvežimu ir saugojimu transporto priemonės stovėjimo aikštelėje; teisės pažeidimo išaiškavimo tikslu atskleisti duomenis apie asmenį, kuris tam tikru metu valdė ar naudojo jiems priklausančia transporto priemone ir pan.⁸

Transporto priemonių priskyrimas didesnio pavojaus šaltinių kategorijai suponuoja asmenų pareigą ne tik patiems transporto priemone naudotis atsakingai, bet ir būti atsakingiems *perduodant* transporto priemonę naudotis (vairuoti) kitiems asmenims. Antai teisės aktai aiškiai draudžia (neleidžia) vairuoti transporto priemonės neturint šios teisės, taip pat esant neblaiviam, apsvaigusiam nuo psichiką veikiančių medžiagų ar nepasinaudojusiems teisės aktų nustatytu privalomu kasdieniu poilsiu, o jeigu dėl to gali kilti pavojus eismo saugumui – ir susirgus ar pavargus, bet ir *duoti* transporto priemonę vairuoti asmenims, kurie yra paveikti bent vieno iš pirmiau išvardytų veiksmų arba neturi teisės vairuoti šią transporto priemonę.⁹

Šiame straipsnyje nuodugnesnei analizei pasirinkta Lietuvos teisės moksle iki šiol plačiau nenagrinėta draudimo duoti vairuoti transporto priemonę neblaiviam asmeniui ir atsakomybės už šio draudimo nepaisymą tema. Toks pasirinkimas grindžiamas tuo, kad, nepaisant eismo saugos rodiklių pagerėjimo,¹⁰ vairavimas apsvaigus nuo alkoholio išlieka viena didžiausių (skaudžiausių) kelių eismo saugumo problemų Lietuvoje,¹¹ o tarp neblaivių vairuotojų tam tikrą

⁸ SEAKĮ 20 str. 2 ir 3 d., 25 str. 2 ir 3 d., 29 str. 1 ir 2 d., 33 str. 6 d.; Lietuvos Respublikos transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo įstatymas Nr. IX-378, priimtas 2001 m. birželio 14 d. (Žin., 2001, Nr. 56-1977; 2007, Nr. 61-2340), 4 str. 2 d.; Kelių eismo taisyklės, patvirtintos 2002 m. gruodžio 11 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu Nr. 1950 (Žin., 2003, Nr. 7-263; 2008, Nr. 88-3530; TAR, 2014-10-10, Nr. 2014-13954) (toliau ir – KET), 226, 227 p.

⁹ SEAKĮ 13 str. 1 d.; KET 14 p.

¹⁰ Pavyzdžiui, 2014 m. užregistruoti 3 325 (plg. 2005 m. – 6 772) kelių eismo įvykiai, kuriuose nukentėjo žmonės, žuvo 265 (plg. 2005 m. – 773) ir buvo sužeisti 3 889 (plg. 2005 m. – 8 467) žmonės. Žr.: *Oficialiosios statistikos portalas*. Transportas ir ryšiai → Kelių transportas → Kelių eismo įvykių skaičius [žiūrėta 2015 m. sausio 29 d.]. Prieiga per internetą: <<http://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize?id=2064&status=A>>; *Oficialiosios statistikos portalas*. Transportas ir ryšiai → Kelių transportas → Kelių eismo įvykiuose sužeistųjų ir žuvusiųjų skaičius [žiūrėta 2015 m. sausio 29 d.]. Prieiga per internetą: <<http://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize?id=2063&status=A>>.

¹¹ 2014 m. užregistruoti 303 dėl neblaivių vairuotojų kaltės įvykę kelių eismo įvykiai, kuriuose nukentėjo žmonės (9,11 proc. visų užregistruotų kelių eismo įvykių, kuriuose nukentėjo žmonės), žuvo 45 (16,98 proc. visų eismo įvykiuose žuvusiųjų) ir buvo sužeisti 408 (10,49 proc. visų eismo įvykiuose su-

dalį sudaro vairuotojai, kuriems transporto priemonė buvo perduota vairuoti kitų asmenų.

I. PERDAVIMO VAIRUOTI TRANSPORTO PRIEMONĘ NEBLAIVIAM ASMENIUI SUDĖTIS¹²

Draudimas perduoti vairuoti transporto priemonę neblaiviam asmeniui *expressis verbis* įtvirtintas tiek Kelių eismo taisyklėse (14 p.), tiek Saugaus eismo automobilių keliais įstatyme (13 str. 1 d.). Čia, kaip minėta, nurodyta ne tik tai, kad *draudžiama vairuoti* transporto priemonę esant neblaiviam, bet taip pat kad *neleidžiama duoti* transporto priemonę vairuoti tokiems, t. y. neblaiviams, asmenims. Už pastarojo draudimo nepaisymą Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodekse numatyta *administracinė atsakomybė*. Remiantis ATPK 126 str. 6 d., perdavimas vairuoti transporto priemonę neblaiviam asmeniui užtraukia baudą nuo 86 iki 144 eurų (atitinkamai nuo 300 iki 500 litų).

Šiame kontekste verta pridurti, kad dabartinio ATPK galiojimo laikotarpiu 126 str. („Transporto priemonių vairavimas, esant vairuotojams neblaiviams arba apsvaigusiems nuo narkotinių, psichotropinių ar kitų psichiką veikiančių medžiagų“) buvo keistas aštuonis kartus, tačiau, galima pastebėti, atsakomybė už perdavimą vairuoti transporto priemonę neblaiviam asmeniui buvo numatyta nuo pat pradžių (t. y. nuo pat ATPK įsigaliojimo 1985 m. balandžio 1 d.), o perdavimo vairuoti transporto priemonę neblaiviam asmeniui sudėtis nuo to laiko iš esmės išliko nepakitusi.¹³

žiestųjų) žmonės. Žr.: *Lietuvos kelių policijos tarnyba*. Eismo įvykių, kuriuose nukentėjo žmonės, Lietuvoje suvestinė. 2015, sausio 6 d. [žiūrėta 2015 m. sausio 29 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.lkpt.lt/lt/statistika/2014/201412.pdf>>.

¹² Perdavimo vairuoti transporto priemonę neblaiviam asmeniui sudėties sąvoka šiame straipsnyje įvedama analizės patogumo dėlei. Iš tiesų (ir tai būtina pabrėžti) Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodekso (toliau ir – ATPK) (Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodeksas, priimtas 1984 m. gruodžio 13 d. (Žin., 1985, Nr. 1-1)) 126 str. 6 d., kurioje ir yra numatyta atsakomybė už perdavimą vairuoti transporto priemonę neblaiviam asmeniui, atsakomybė yra numatyta ir už perdavimą vairuoti transporto priemonę *asmeniui, apsvaigusiam nuo narkotinių, psichotropinių ar kitų psichiką veikiančių medžiagų*: „perdavimas vairuoti transporto priemonę neblaiviam arba apsvaigusiam nuo narkotinių, psichotropinių ar kitų psichiką veikiančių medžiagų asmeniui užtraukia <...>“ (ATPK 126 str. 6 d.).

¹³ Čia nebent galima paminėti kelis pakeitimus, susijusius su žodžiu „asmeniui“, kuris tai išnykdavo, tai vėl atsirasdavo įstatymo tekste: „perdavimas vairuoti transporto priemonę neblaiviam <...> asmeniui“ (ATPK 126 str. 4 d. (1992 m. gegužės 26 d. redakcija) → „perdavimas vairuoti transporto priemonę neblaiviam <...>“ (ATPK 126 str. 2 d.) (1994 m. liepos 18 d. redakcija) → „perdavimas vairuoti transporto priemonę neblaiviam <...> asmeniui“ (ATPK 126 str. 5 d.) (2000 m. vasario 17 d. redakcija). Žr.: Lietuvos Respublikos įstatymas „Dėl Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodekso pakeitimo ir papildymo

Atsakomybės už perdavimą vairuoti transporto priemonę neblaiviam asmeniui taikymo teismų praktikoje analizė reikalauja pažymėti, kad Administracinių teisės pažeidimų kodekso 225 str. 1 d. numatyta, kad administracinių teisės pažeidimų bylas dėl administracinių teisės pažeidimų, numatytų, be kita ko, ATPK 126 str. 2, 3, 6 ir 7 d., nagrinėja *policija*, tačiau ATPK 291 str. suteikia teisę asmeniui, dėl kurio priimtas nutarimas, institucijai, kurios pareigūnas surašė administracinio teisės pažeidimo protokolą, taip pat nukentėjusiajam (ar atstovams) apskųsti administracinio teisės pažeidimo byloje policijos priimtą nutarimą *apylinkės teismui*.¹⁴

Vis dėlto iš karto galima pastebėti, kad teismų praktika šios kategorijos bylose nėra gausi. Pagrindinė ir visiškai suprantama priežastis yra ta, kad ir tokių administracinių teisės pažeidimų kasmet užregistruojama palyginti nedaug. Remiantis Lietuvos kelių policijos tarnybos duomenimis, pastaraisiais metais (2009–2013 m.) Lietuvoje kasmet vidutiniškai užregistruojami 135 tokie administraciniai teisės pažeidimai. Kiek anksčiau tokių pažeidimų buvo užregistruojama šiek tiek daugiau: šis skaičius artėdavo (o atskirais metais – ir viršydavo) prie 200.¹⁵

Kita priežastis, kodėl policijos priimti nutarimai dėl tokių administracinių teisės pažeidimų teismui skundžiami palyginti retai (kas kartu reiškia ir palyginti nedidelį teismų sprendimų (plačiąja prasme) tokiose bylose skaičių), gali būti kaltininkui už tokį pažeidimą skiriama pakankamai *švelni* administracinė nuobauda. Atsižvelgiant į tai, kad įstatymų leidėjo už šį teisės pažeidimą numatytos administracinės nuobaudos ir veikos pavojingumo proporcingumo klausimas plačiau nagrinėjamas kitoje straipsnio dalyje, čia tenorima priminti, kad ATPK 126 str. 6 d. sankcijoje už perdavimą vairuoti transporto priemonę neblaiviam asmeniui numatyta administracinė nuobauda yra bauda nuo 86 iki 144 eurų (atitinkamai nuo 300 iki 500 litų).

Kaip minėta, administracinę atsakomybę pagal ATPK 126 str. 6 d. užtraukia perdavimas vairuoti transporto priemonę neblaiviam asmeniui. Nuodugnesnės

Nr. I-545, priimtas 1994 m. liepos 18 d.“ (Žin., 1994, Nr. 58-1132), 66 str.; Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodekso pakeitimo ir papildymo įstatymas Nr. VIII-1543, priimtas 2000 m. vasario 17 d. (Žin., 2000, Nr. 22-552), 159 str.

¹⁴ Šioje vietoje verta pri(si)minti, kad iki 2011 m. sausio 1 d. administracinių teisės pažeidimų byloje policijos priimti nutarimai galėjo būti skundžiami apygardos administraciniam teismui (pagal nutarimą priėmusios institucijos (jos pareigūno) buvimo vietą). Kitaip tariant, kompetencija spręsti skundus dėl tokių nutarimų nuo 2011 m. sausio 1 d. iš administracinių teismų buvo perduota bendrosios kompetencijos teismams.

¹⁵ 2013 m. išaiškinti 135 perdavimo vairuoti transporto priemonę neblaiviam asmeniui atvejai; 2012 ir 2011 m. – po 141; 2010 m. – 128; 2009 m. – 131; 2008 m. – 209; 2007 m., 2006 m., 2005 m. – atitinkamai 242, 159 ir 191 (paskutiniaisiais trejais nurodytais metais – įskaitant perdavimo vairuoti transporto priemonę apsvaigusiam nuo narkotinių, psichotropinių ar kitų psichiką veikiančių medžiagų asmeniui atvejus). Žr.: *Lietuvos kelių policijos tarnyba*. Statistika → Kelių eismo taisyklių pažeidimų statistika [žiūrėta 2015 m. sausio 29 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.lkpt.lt/lt/statistika/ket/>>.

analizės šioje sudėtyje pirmiausia ir bene labiausiai reikalauja *veikos* požymis, mat Administracinių teisės pažeidimų kodekse administracinė atsakomybė yra numatyta ir už kai kuriuos kitus, savo pobūdžiu panašius, administracinius teisės pažeidimus, pavyzdžiui, – *leidimą* vairuoti transporto priemones, be kita ko, neblaiviams asmenims (ATPK 133 str.). Taigi, kaip matyti, veikos požymio nagrinėjamoje sudėtyje turinio atskleidimas turi ne tik teorinę, bet ir praktinę teisinę reikšmę.

Veika nagrinėjamoje administracinio teisės pažeidimo sudėtyje pasireiškia *perdavimu* vairuoti transporto priemonę neblaiviam asmeniui. Lietuvos teisės doktrinoje yra pažymėta, kad perdavimas vairuoti transporto priemonę gali pasireikšti labai įvairiais veiksmais (automobilio raktelio perdavimu, žodiniu leidimu vairuoti transporto priemonę, prašymu persėsti prie automobilio vairo ir jį toliau vairuoti ir pan.¹⁶), tačiau plačiau šio požymio turinys iki šiol nebuvo nagrinėtas.

Tai, kas ką tik pasakyta, aiškiai rodo, kad veika šioje sudėtyje gali pasireikšti aktyviais kaltininko veiksmais. Tačiau čia iš karto kyla, ko gero, vienas svarbiausių šiame kontekste klausimų, būtent: ar veikimas yra vienintelė veikos šioje sudėtyje pasireiškimo forma, ar – priešingai – perdavimas vairuoti transporto priemonę gali pasireikšti ir neveikimu, t. y. pasyviu kaltininko elgesiu. Pavyzdžiui, ar perdavimu vairuoti transporto priemonę galėtų būti laikomas toks kaltininko elgesys, kuriuo jis *sudaro galimybę* transporto priemone pasinaudoti kitam asmeniui, kuris yra neblaivus (pavyzdžiui, palieka jam priklausančios transporto priemonės užvedimo raktelius nesaugioje, kitiems asmenims lengvai prieinamoje vietoje).

Verta pabrėžti, kad šis klausimas ne kartą yra iškilęs ir Lietuvos teismų praktikoje. Antai vienoje byloje administracinė atsakomybėn patrauktas asmuo savo skundą grindė tuo, kad *jis transporto priemonės vairuoti neblaiviam asmeniui aktyviais veiksmais* neperdavė, nes jo sūnus jam priklausančią transporto priemonę pasiėmė savavališkai, kai jis miegojo.¹⁷ Kitoje byloje administracinė atsakomybėn patrauktas asmuo savo skunde taip pat nurodė, kad *pažeidimo padarymo dieną jo brolis su draugu be jo žinios, jam miegant, paėmė jam priklausančią automobilį*.¹⁸ Dar kitoje byloje kaltininkė skundą grindė tuo, kad *automobilio rakteliai buvo pas jos draugą ir ji negalėjo jų atimti*.¹⁹

Įdomu tai, kad teismų praktikoje tokie atvejai teismų yra buvę įvertinti *skirtingai*.

¹⁶ Abramavičius A., Mikelėnas V., 2 išnaša, p. 174.

¹⁷ Tauragės rajono apylinkės teismo 2013 m. sausio 23 d. nutarimas administracinio teisės pažeidimo byloje Nr. II-5-105/2013.

¹⁸ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2008 m. gruodžio 24 d. nutartis administracinio teisės pažeidimo byloje N⁵²⁵-1526/2008.

¹⁹ Vilniaus apygardos administracinio teismo 2007 m. gegužės 25 d. nutartis administracinio teisės pažeidimo byloje Nr. II-1470-331/2007.

Pirmiausia, esama pavyzdžių, kai teismai asmens skunde išdėstytą argumentą, kad nagrinėjamas administracinis teisės pažeidimas nebuvo padarytas, nes nebuvo atlikti jokie aktyvūs veiksmai, kuriais transporto priemonė būtų buvusi perduota vairuoti kitam (juo labiau – neblaiviam) asmeniui, ignoruoja ir dėl jo visiškai nepasisako.

Pavyzdžiui, vienoje byloje teismas tepažymėjo, kad *administracinio teisės pažeidimo protokolas, įtariamojo ir liudytojų apklausos protokolo bei kiti byloje esantys įrodymai patvirtina, kad J. P. 2006 m. spalio 25 d. apie 2 val. perdavė vairuoti transporto priemonę neblaiviam asmeniui. Jos veika teisingai kvalifikuota pagal ATPK 126 str. 5 d.* [2000 m. vasario 17 d. redakcija – I. D.]. Teismas pridūrė, kad, *išnagrinėjęs visas bylos aplinkybes ir įvertinęs įrodymus, daro išvadą, kad J. P. pažeidimas yra įrodytas, jos veika teisingai kvalifikuota pagal ATPK 126 str. 5 d., nuobauda paskirta pagal bendrąsias nuobaudų ir baudų skyrimo taisykles, todėl teisėtai ir pagrįstai.*²⁰

Kitu atveju teismas vertino, kad *kaltininko veiksmuose yra teisės pažeidimo, numatyto ATPK 126 str. 5 d.* [2000 m. vasario 17 d. redakcija – I. D.], *sudėtis, nes, nepasirūpindamas jam priklausančios transporto priemonės raktelių padėjimu į saugią, kitiems asmenims neprieinamą vietą, veikdamas neatsargiai, jis sudarė galimybę transporto priemone pasinaudoti neblaiviam asmeniui.* Taigi, nors *expressis verbis* tas ir nebuvo pasakyta, vis dėlto teismas vertino, kad perdavimas vairuoti transporto priemonę gali būti padaromas ir neveikimu (pasyviu kaltininko elgesiu), kuris šiuo konkrečiu atveju pasireiškė kaltininkui priklausančios transporto priemonės užvedimo raktelių *nepadėjimu* į saugią, kitiems asmenims neprieinamą vietą (dėl ko transporto priemone buvo pasinaudota kaltininkui (t. y. transporto priemonės savininkui) miegant).²¹

Šioje byloje įdomu ir tai, kad skunde išdėstytą argumentą, kad transporto priemonė buvo paimta be kaltininko žinios, teismas įvertino kritiškai atsižvelgdamas į kaltininko elgesį po įvykio ir pastebėdamas, kad kaltininkas į teisėsaugos institucijas dėl ikiteisminio tyrimo pradėjimo nesikreipė, vadinasi – kaltininko vertinimu, brolio veiksmais (transporto priemonės paėmimu kaltininkui miegant) nusikalstama veika nebuvo padaryta.^{22, 23}

²⁰ Ten pat.

²¹ Klaipėdos apygardos administracinio teismo 2008 m. sausio 18 d. nutartis administracinio teisės pažeidimo byloje. Cituota pagal Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2008 m. gruodžio 24 d. nutartį, 18 išnaša.

²² Ten pat.

²³ Šiame kontekste verta užsiminti ir apie tai, kad neblaivumo būsenos vairavusių asmenų atsakomybės už transporto priemonės savavališką paėmimą klausimas šios kategorijos bylose iškeliamas ne taip jau retai. Paprastai jį iškelia pagal ATPK 126 str. 6 d. administracine nuobauda nubausti asmenys, nurodydami, kad jie buvo *priversti* prisipažinti, kad perdavė vairuoti transporto priemonę neblaiviam asmeniui tik

Galiausiai, tebeieškant atsakymo, ar perdavimas vairuoti transporto priemonę gali pasireikšti pasyviu kaltininko elgesiu, būtina pabrėžti, kad teismų praktikoje esama ne vieno pavyzdžio, kai teismai laikėsi pozicijos, kad veikimas vis dėlto yra *vienintelė* veikos šioje sudėtyje pasireiškimo forma. Vienas verčiausių čia būti paminėtas pavyzdžių – Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo (toliau ir – LVAT) viena iš nutarčių, kurioje teismas pažymėjo, kad *siekiant nustatyti, ar apeliantui pagrįstai surašytas administracinio teisės pažeidimo protokolas, būtina išsiaiškinti, ar jo veiksmai* [automobiliu pasinaudota apeliantui miegant – I. D.] *vertintini kaip perdavimas ATPK 126 str. 5 d.* [2000 m. vasario 17 d. redakcija – I. D.] *prasmė.*

LVAT, įvertinęs sąvoką „perdavimas“, neskundžiamoje nutartyje priėjo išvadą, kad *perdavimas sietinas su aktyviais ir sąmoningais asmens veiksmais, kai asmuo tam tikrus veiksmus sąmoningai ir aktyviai atliko, turėdamas tikslą duoti kitam asmeniui tam tikrą daiktą.* Teismo pastebėjimu, nagrinėjamu atveju nustatyta, kad *apeliantas jokių aktyvių ir sąmoningų veiksmų nesiėmė, o jam priklausančios transporto priemonės rakteliai buvo paimti jam miegant, sąmoningai neatliekant jokių perdavimo veiksmų.* Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas pridūrė, kad *tokia aplinkybė nėra nuginčyta jokiais byloje esančiais įrodymais, todėl negali būti daroma išvada, kad apeliantas perdavė transporto priemonę vairuoti neblaiviam asmeniui.* Taigi, administracinė atsakomybėn patraukto asmens veikoje nenustatęs administracinio teisės pažeidimo sudėty sudarančių veiksmų, LVAT administracinio teisės pažeidimo bylą nutraukė.²⁴

Kai kurie žemesnės instancijos teismai tokią pačią poziciją grindė pasitelkę sisteminio ir lingvistinio teisės aiškinimo metodus. Antai vienoje byloje teismas (tiesa, nagrinėdamas bylą pagal ATPK 128 str. 3 d. (dėl *perdavimo vairuoti transporto priemonę* asmeniui, neturinčiam teisės jos vairuoti ar neturinčiam teisės vairuoti šios rūšies transporto priemonių)) pirmiausia atkreipė dėmesį į tai, kad ATPK 133 str. numatyta administracinė atsakomybė už *leidimą* vairuoti transporto priemones neturintiems teisės vairuoti transporto priemones asmenims. Teismas, lygindamas abiejų straipsnių dispozicijas, priėjo išvadą, kad *įstatymų leidėjas siekė diferencijuoti*

todėl, kad pastarasis išvengtų baudžiamosios atsakomybės už automobilio vagystę. Pavyzdžiui, vienoje byloje kaltininkas (M. L.) apeliaciniame skunde nurodė, kad paaiškinimą, kuriame prisipažino perdavęs vairuoti transporto priemonę neblaiviam asmeniui, pasirašė todėl, kad *policijos pareigūnai tikino, kad jeigu jis tvirtins, kad neleido V. S. paimti automobilio, pastarajam už automobilio vagystę kils baudžiamoji atsakomybė. Kaltininkas taip pat nurodė, kad iš tikrųjų V. S. jo automobilį paėmė savavališkai, be jo leidimo, ir vairavo jį neblaivus.* Vis dėlto iš karto reikia pasakyti, kad teismas tokį apelianto argumentą atmetė kaip nepagrįstą, atkreipdamas dėmesį į tai, kad *M. L. paaiškiniame po surašytu tekstu yra ranka padarytas įrašas „Perskaičiau teisingai surašyta“ ir pasirašyta.* Žr.: Panevėžio apygardos teismo 2011 m. liepos 22 d. nutartis administracinio teisės pažeidimo byloje Nr. ATP-135-350/2011.

²⁴ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2008 m. gruodžio 24 d. nutartis, 18 išnaša.

atsakomybę už teisei priešingą veiką, kuomet ji padaroma veikimu arba neveikimu.²⁵ Pažymėjęs, kad Lietuvos kalbos žodyne žodis „duoti“ aiškinamas kaip darymas, kad kas gautų, galėtų paimti, o žodis „leisti“ – kaip sutikimo kam nors ką nors daryti davimas, nesipriešinimas, nesukliudymas, nesudrausminimas, teismas, vertindamas ATPK 128 str. 3 d. dispozicijoje suformuotą žodžių junginį „perdavimas vairuoti transporto priemonę“, konstatavo *numanomą įstatymų leidėjo siekį pabrėžti teisei priešingą veikos padarymą veikimu.*²⁶

Iš anksčiau pateiktų pavyzdžių galima spręsti, kad Lietuvos teismų praktikoje vis dėlto nėra vieningos pozicijos dėl veikos nagrinėjamoje administracinio teisės pažeidimo sudėtyje pasireiškimo formos, nors pozicija, kad perdavimas vairuoti transporto priemonę neblaiviam asmeniui gali pasireikšti tik aktyviais kaltininko veiksmais, ko gero, turėtų būti laikoma *vyrąujančia*. Vis dėlto reikėtų manyti, kad kaip *perdavimas vairuoti transporto priemonę* bendriausiu požiūriu turėtų būti suprantami ne tik aktyvūs, bet apskritai bet kokie kaltininko veiksmai, *dėl kurių transporto priemonė laikinai patenka kito asmens dispozicijon (žinion)* (pavyzdžiui, neblaiviam asmeniui duodami transporto priemonės užvedimo rakteliai; prašant vairuoti transporto priemonę, sąmoningai atsisdama ne vairuotojo, o keleivio vietoje; palikus užvedimo raktelius spynelėje, atlaisvinama vairuotojo sėdynė ir persėdama į keleivio vietą ir pan.).

Šiame kontekste reikia turėti omenyje, kad transporto priemonė kito asmens dispozicijon (žinion) laikinai gali patekti ir dėl to, kad, pavyzdžiui, asmuo užvestą transporto priemonę kuriam laikui paliko be priežiūros ir pan. Dėl šios priežasties tenka konstatuoti, kad nagrinėjamoje sąvokoje daug svarbiau nei veiksmų pobūdis (aktyvūs tai ar pasyvūs veiksmai) yra juos atliekančio (nuo jų susilaikančio) asmens *sąmoningumas*. Tai reiškia, kad kaltininkas, atlikdamas vienokį ar kitokį veiksmą (ar susilaikydamas nuo jų), *turi turėti tikslą*, kad kitas asmuo gautų (priimtų) transporto priemonę ir galėtų laikinai ja pasinaudoti.²⁷ Šioje vietoje galima tik pridurti, kad toks tikslas šioje sąvokoje tarsi užprogramuotas savaime, mat pati pirmučiausia žodžio „duoti“ reikšmė yra „daryti, kad gautų“ [*kursyvu parašyta pačios autorės – I. D.*]. Todėl, nesant tokio tikslo, tokie patys veiksmai, dėl kurių transporto priemonė laikinai

²⁵ Objektvumo dėlei reikėtų pridurti, kad ATPK 126 str. 6 d. (bei ATPK 128 str. 3 d.) ir ATPK 133 str. numatyti administraciniai teisės pažeidimai turi (gali) būti atribojami ne tik pagal veikos požymį, bet ir pagal subjektą, mat ATPK 133 str. administracinė atsakomybė numatyta *asmenims, atsakingiems už transporto priemonių techninę būklę ir eksploatavimą*.

²⁶ Šiaulių apygardos administracinio teismo 2008 m. sausio 17 d. nutarimas administracinio teisės pažeidimo byloje Nr. II-61-289/2008.

²⁷ Dabartinės lietuvių kalbos žodynas. 4-asis leid. Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas, 2000, p. 139.

patenka kito asmens dispozicijon, negali būti laikomi perdavimu vairuoti transporto priemonę ATPK 126 str. 6 d. prasme (plg., pavyzdžiui, asmuo išlipa iš transporto priemonės (atlaisvina vairuotojo sėdynę) (nes pasiekė kelionės tikslą ir kurį laiką nebetikina niekur važiuoti), tačiau tuo metu, jam nesant, transporto priemone pasinaudoja neblaivus asmuo) ir asmuo išlipa iš transporto priemonės *tam, kad* ją vairuoti (t. y. laikinai pasinaudoti) galėtų kitas (neblaivus) asmuo).

Apibendrinant tai, kas išdėstyta, reikėtų pažymėti, kad veikos nagrinėjamoje sudėtyje analizė ir sąvokos „perdavimas vairuoti transporto priemonę“ turinio atskleidimas negali būti atsietas, apsiribojant tik išorinio veiksmų pasireiškimo nagrinėjimu, bet reikalauja ir tam tikrų subjektyviųjų aspektų pasitelkimo. Atsižvelgiant į tai, nenuostabu, kai šios kategorijos bylose, sprendamas, ar asmens atlikti veiksmai gali būti vertinami kaip *perdavimas* ATPK 126 str. 6 d. prasme, teismas savo argumentacijoje dažnai atsiremia būtent į subjektyviuosius, su kaltininko psichika susijusius, aspektus.²⁸

Kitas perdavimo vairuoti transporto priemonę neblaiviam asmeniui sudėties požymis, dėl kurio šios kategorijos bylose neretai kyla ginčų, tačiau kuriam ne visada skiriamas deramas dėmesys²⁹ – *kaltė*. Šiame kontekste pirmiausia reikia pažymėti tai, kad perdavimas vairuoti transporto priemonę neblaiviam asmeniui gali būti padaromas tik *tiesiogine tyčia*. Tokią išvadą suponuoja tai, kad perdavimas vairuoti transporto priemonę neblaiviam asmeniui Administracinių teisės pažeidimų kodekse yra aprašytas *formalia* sudėtimi.³⁰ Dėl šios priežasties *nepritartina* viename iš

²⁸ Pavyzdžiui, byloje, kurioje asmuo buvo patrauktas administracinėn atsakomybėn pagal ATPK 126 str. 6 d. (transporto priemone, kaltininko teigimu, pasinaudota savavališkai, jam miegant), teismas konstatavo, kad *byloje nenustatyta, kad G. G. atliko valinius veiksmus, sąmoningai perdavė A. S. vairuoti transporto priemonę. Tokiu būdu G. G. veiksmuose nėra veikos, numatytos ATPK 126 str. 6 d., pagal kurį jis patrauktas administracinėn atsakomybėn*. Žr.: Tauragės rajono apylinkės teismo 2013 m. sausio 23 d. nutarimas, 17 išnaša. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas jau minėtoje byloje perdavimą taip pat siejo su *sąmoningais* asmens veiksmais, kai asmuo tam tikrus veiksmus atlieka, *turėdamas tikslą* duoti kitam asmeniui tam tikrą daiktą. Žr.: Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2008 m. gruodžio 24 d. nutartis, 18 išnaša.

²⁹ Pavyzdžiui, esama pavyzdžių, kai teismai netiksliai aprašo kaltės turinį („pareiškėjas, perduodamas vairuoti savo transporto priemonę neblaiviam asmeniui, suprato savo veiksmų neteisėtumą ir privalėjo numatyti iš to galinčias kilti neigiamas pasekmes“) ar, negana to, – šį požymį bene ignoruoja ir dėl jo visiškai nepasisako. Žr., pavyzdžiui, Kauno apygardos administracinio teismo 2008 m. sausio 24 d. nutarimas administracinio teisės pažeidimo byloje Nr. II-107-402/2008.

³⁰ Nesiplečiant čia norima paminėti tik tiek, kad tokia išvada darytina atsižvelgiant į tai, kad ir Lietuvos baudžiamosios teisės doktrinoje pripažįstama, kad absoliuti dauguma Lietuvos Respublikos baudžiamajame kodekse numatytų nusikalstamų veikų sudėčių, kuriose veika pasireiškia, be kita ko, tam tikro objekto *perdavimu*, yra *formaliosios*, nebent į sudėtį yra įtraukti atitinkami padariniai (pavyzdžiui, BK 217 str. („jeigu dėl to buvo padaryta didelės turinės žalos“). Žr., pavyzdžiui, *Abramavičius A.* Lietuvos Respublikos baudžiamosio kodekso komentaras: specialioji dalis (99–212 straipsniai). Vilnius, 2009,

žemesnės instancijos teismų priimtų nutarimų išsakytai pozicijai, kad ATPK 126 str. 6 d. numatytas pažeidimas gali būti padaromas tiek tyčia, tiek neatsargiai ir kad už tokio pažeidimo padarymą turi atsakyti ir „asmuo, kuris ne tik tyčia, bet ir dėl savo nerūpestingumo ar nepateisinamo pasitikėjimo perduoda vairuoti transporto priemonę neblaiviam asmeniui“.^{31, 32}

Vienas iš intelektualios tiesioginės tyčios momentą apibūdinančių požymių (pavoingo administracinio teisės pažeidimo pobūdžio suvokimas³³) reikalauja, kad kaltininkas suvoktų visas jam inkriminuojamos administracinio teisės pažeidimo sudėties objektyviuosius požymius atitinkančias faktines daromas veikos aplinkybes. Kaip teisingai pastebi A. Abramavičius, šiuo atveju svarbiausia nustatyti, kad *kaltininkas suvokė, jog perduoda vairuoti transporto priemonę neblaiviam asmeniui*.³⁴ Šiame kontekste derėtų paminėti, kad neblaiviu laikomas toks asmuo, kurio biologinėse organizmo terpėse etilo alkoholio koncentracija viršija įstatymų nustatytą leidžiamą normą.³⁵

Teismų praktikos nagrinėjamos kategorijos bylose analizė rodo, kad kai kuriais atvejais nustatyti, kad kaltininkas tokią aplinkybę suvokė, sunkumų nekyla. Pavyzdžiui, vienoje byloje, bylos nagrinėjimo metu, kaltininkė paaiškino, kad *minėtą naktį ji su Š. O. gėrė alkoholinius gėrimus, vėliau nusipirko alaus ir apie 2 val. nakties*

210 str. para. 15. Šiame kontekste ne mažiau svarbu paminėti ir tai, kad teisės pažeidimų sudėčių skirtumas į formaliąsias ir materialiąsias (bei su tuo susijusios veikų kvalifikavimo taisyklės) apskritai yra žinomos ne tik baudžiamojoje, bet ir administracinėje teisėje. Žr., pavyzdžiui, Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. kovo 25 d. nutartis administracinio teisės pažeidimo byloje Nr. 2AT-17/2014; Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2011 m. rugsėjo 9 d. nutartis administracinio teisės pažeidimo byloje Nr. N-444-1393/2011.

³¹ Rokiškio rajono apylinkės teismo 2011 m. birželio 16 d. nutarimas administracinio teisės pažeidimo byloje Nr. II-5-126/2011.

³² Įdomu pastebėti, kad tokios pozicijos, t. y. kad perdavimas vairuoti transporto priemonę neblaiviam asmeniui gali būti padaromas ne tik tyčia, bet ir dėl neatsargumo, laikosi ir kai kurie užsienio valstybių, savo įstatymuose turinčių analogišką straipsnyje nagrinėjamai sudėtį, (pavyzdžiui, Rusijos) mokslininkai. Žr., pavyzdžiui, *Россинский Б. В. Административная ответственность: курс лекций*. Москва: НОРМА, 2004, p. 350–351.

³³ Objektyvumo dėlei reikėtų pažymėti, kad ATPK 10 str. numatyta, kad administracinis teisės pažeidimas laikomas padarytu tyčia, jeigu jį padaręs asmuo *suprato priešingą teisei savo veikimo arba neveikimo pobūdį*, numatė žalingas jo pasekmes ir jų norėjo arba nors ir nenorėjo šių pasekmių, bet sąmoningai leido joms kilti. Plačiau apie tai, ar nusikalstamos veikos (analogiškai – administracinio teisės pažeidimo) *pavojingumo* suvokimas gali būti tapatinamas su nusikalstamos veikos (analogiškai – administracinio teisės pažeidimo) *neteisėtumo* (priešingumo teisei) suvokimu žr.: *Bikelis S. Tyčinė kaltė baudžiamosios teisės teorijoje ir teismų praktikoje*. Daktaro disertacija. Vilnius, 2007, p. 89–94.

³⁴ *Abramavičius A., Mikelėnas V.*, 2 išnaša, p. 174.

³⁵ Plačiau žr.: SEAKĮ 2 str. 38 d.

iš Vilniaus važiavo į Rokiškio rajoną. Kaltininkė taip pat paaiškino, kad automobilio rakteliai buvo pas Š. O. ir ji negalėjo jų atimti. Ji nenorėjo, kad jis automobiliu važiuotų vienas, todėl važiavo kartu. Jos draugas Š. O. vairavo automobilį, ji tuo metu gėrė alų.³⁶ Taigi, kaip matyti, šioje byloje nekilo abejonių dėl to, ar kaltininkė suvokė, kad asmuo (Š. O.), kuriam ji perdavė vairuoti transporto priemonę, yra neblaivus, nes alkoholinius gėrimus jie iki tol vartojo kartu.

Vis dėlto reikia pastebėti, jog daug dažnesni atvejai yra tie, kai kaltininkai ginčija (neigia) suvokę, kad asmuo, kuriam jie perdavė vairuoti transporto priemonę, buvo neblaivus. Tokiais atvejais kaltininkai paprastai nurodo arba „nežinoję“, kad asmuo, kuriam perdavė vairuoti transporto priemonę, buvo neblaivus, arba „buvę įsitikinę“, kad toks asmuo buvo blaivus.

Antai vienoje byloje administracinė atsakomybėn patraukta J. B. savo skundą grindė tuo, kad *ji buvo įsitikinusi, kad N. D. yra blaivus, todėl nedvejodama leido [turėtų būti „perdavė“ – I. D.] jam vairuoti jai priklausantį automobilį*, nors kaltininkė pripažino, kad *jai priklausantį automobilį vairavo jos draugas N. D., kuris iš vakaro buvo išgėręs alaus.³⁷ Kitoje byloje G. U. nurodė, kad ji žinojo, kad V. A. neturi vairuotojo pažymėjimo, bet nežinojo, ar jis blaivus, ar ne.³⁸*

Ką tik minėtais atvejais perdavusiojo vairuoti asmens kaltės klausimas (iš)sprendžiamas įvairiai. Vienais atvejais teismui praverčia prejudicinę galią turintis įsiteisėjęs, kitoje byloje priimtas, teismo sprendimas, kuriuo jau būna išspręstas ir čia svarbus transporto priemonę vairavusio asmens (ne)blaivumo klausimas. Įsiteisėjusiu teismo sprendimu nustačius, kad transporto priemonę vairavęs asmuo iš tiesų buvo blaivus, savaime naikinama perdavusiojo vairuoti transporto priemonę asmens atsakomybės pagal ATPK 126 str. 6 d. galimybė.

Antai viena iš anksčiau minėtų bylų (J. B. atžvilgiu) buvo nutraukta teismui kons-tatavus, kad ankstesniu teismo nutarimu yra nustatyta, kad *N. D. vairavo automobilį blaivus* ir todėl *nutarimas, priimtas J. B. atžvilgiu, negali būti laikomas teisėtu, nes ji pažeidimo, numatyto ATPK 126 str. 5 d. [2000 m. vasario 17 d. redakcija – I. D.], nepadarė, todėl administracinė atsakomybėn patraukta neteisėtai.³⁹*

Kitais atvejais (pavyzdžiui, kai vairavusiojo asmens neblaivumas nustatytas įsitei-sėjusiu teismo sprendimu) teismas apie perdavusiojo vairuoti asmens kaltę sprendžia

³⁶ Vilniaus apygardos administracinio teismo 2007 m. gegužės 25 d. nutartis, 19 išnaša.

³⁷ Vilniaus apygardos administracinio teismo 2008 m. kovo 20 d. nutarimas administracinio teisės pažeidimo byloje Nr. II-496-244/2008.

³⁸ Šiaulių apygardos administracinio teismo 2011 m. sausio 17 d. nutartis administracinio teisės pažeidimo byloje Nr. II-45-257/2011.

³⁹ Vilniaus apygardos administracinio teismo 2008 m. kovo 20 d. nutarimas, 37 išnaša.

remdamasis ne tik, be kita ko, administracinio teisės pažeidimo protokolu, liudytojų (pavyzdžiui, policijos pareigūnų, surašiusių administracinio teisės pažeidimo protokolą) parodymais, patraukto administracinės atsakomybės asmens paaiškinimais (ATPK 256 str. 2 d.), bet ir nustatytų faktinių duomenų analize.

Pavyzdžiui, vienoje byloje administracinės atsakomybės pagal ATPK 126 str. 6 d. patrauktas asmuo (R. T.) savo skunde nurodė, kad *inkriminuojamam pažeidimui būtina kaltės forma – tyčia, tačiau jis neprivalėjo žinoti ar numatyti, kad sūnėnas buvo išgėręs, todėl jo veiksmuose nėra administracinio teisės pažeidimo sudėties*. Nepaisant to, kad administracinės atsakomybės patrauktas asmuo teigė nesupratęs, kad sūnėnas galėjo būti neblaivus, tačiau, teismo vertinimu, *vien ta aplinkybė, kad jie kartu patalpose (16 kv. m ploto kabinete) praleido daugiau kaip 6 valandas, leidžia daryti išvadą, kad R. T. privalėjo pastebėti neblaivumą, įvertinus jų pakankamai dažną bendravimą bei sūnėno neblaivumo laipsnį (1,66 promilės alkoholio)*. Teismas konstatavo esant akivaizdu tai, kad *sėdint tokio dydžio kabinete neįmanoma neužuosti alkoholio kvapo net ir tuo atveju, jei patalpoje nebuvo vartojami alkoholiniai gėrimai*. Taigi nagrinėjamoje byloje teismas R. T. skundą atmetė ir jo atžvilgiu priimtą nutarimą, kuriuo jam skirta administracinė nuobauda, paliko nepakeistą.⁴⁰

Šiame kontekste verta paminėti, kad teismas, pagrįsdamas perdavusiojo vairuoti asmens kaltę, turėtų vengti operuoti tokiais sąvokomis kaip asmuo „privalėjo pastebėti neblaivumą“⁴¹ mat tokia išvada asmens atsakomybei pagal ATPK 126 str. 6 d. pagrįsti nėra pakankama. Reikia manyti, kad esant tokiam asmens psichiniam santykiui (kai daroma išvada, kad asmuo nesuvokė, kad asmuo, kuriam jis perdavė vairuoti transporto priemonę, yra neblaivus, tačiau tarsi „turėjo ir galėjo“ tai suvokti), veika turėtų būti pripažįstama *ne* tyčine, bet neatsargia. Pripažįstant, kad perdavimas vairuoti transporto priemonę neblaiviam asmeniui yra *tyčinis* administracinis teisės pažeidimas, asmens administracinei atsakomybei pagal ATPK 126 str. 6 d. pagrįsti byloje visais atvejais būtina išvada, kad asmuo *suvokė* nagrinėjamą aplinkybę (kito asmens neblaivumą) arba kad jis tokios aplinkybės *negalėjo nesuvokti* (kas savo ruožtu prilygsta *suvokimui*).

⁴⁰ Klaipėdos apygardos administracinio teismo 2010 m. kovo 5 d. nutartis administracinio teisės pažeidimo byloje Nr. II-44-162/2010.

⁴¹ Čia taip pat galima pridurti, kad panašių argumentavimo pavyzdžių esama ir bylose pagal ATPK 128 str. 3 d. (perdavimas vairuoti transporto priemonę asmeniui, neturinčiam teisės jos vairuoti ar neturinčiam teisės vairuoti šios rūšies transporto priemonių), kai teismai, pagrįsdami asmens kaltę dėl tokio pažeidimo padarymo, nurodo, kad „asmuo, perduodantis transporto priemonę kitam asmeniui, privalo įsitikinti, kad pastarasis turi teisę vairuoti transporto priemonę“, taip tarsi konstatuodami, kad jei asmuo tokios aplinkybės ir nesuvokė, tai ją (tokią aplinkybę) turėjo ir galėjo suvokti. Žr., pavyzdžiui, Tauragės rajono apylinkės teismo 2012 m. rugsėjo 10 d. nutartis administracinio teisės pažeidimo byloje Nr. II-30-607/2012; Vilniaus apygardos administracinio teismo 2010 m. spalio 25 d. nutartis administracinio teisės pažeidimo byloje Nr. II-1366-624/2010.

Galiausiai šios straipsnio dalies pabaigoje norima aptarti ir kai kuriuos su nagrinėjamo administracinio teisės pažeidimo *subjektu* susijusius aspektus. Atkreiptinas dėmesys, kad nuostata, neleidžianti duoti transporto priemonę vairuoti neblaiviams asmenims, tiek Kelių eismo taisyklėse, tiek Saugaus eismo automobilių keliais įstatyme yra įtvirtinta prie kitų, transporto priemonių *vairuotojams* skirtų, nuostatų (KET 14 p. (IV skyrius „Transporto priemonės *vairuotojų* [kursyvų parašyta pačios autorės – I. D.] pareigos ir reikalavimai“); SEAKĮ 13 str. („Bendrosios transporto priemonių *vairuotojų* [kursyvų parašyta pačios autorės – I. D.] pareigos“) 1 d.). Tačiau ATPK 126 str. 6 d. sankcijoje, skirtingai nei ATPK 126 str. 1–5 dalių sankcijose, nėra numatyta, kad perdavimas vairuoti transporto priemonę neblaiviam asmeniui užtraukia atitinkamo dydžio baudą būtent vairuotojams. Atsižvelgiant į tai, kyla klausimas, kas yra nagrinėjamo administracinio teisės pažeidimo subjektas – vairuotojas (nes draudimas perduoti vairuoti transporto priemonę neblaiviams asmenims numatytas būtent vairuotojams) ar vis dėlto kitas asmuo.

Bendriausiu požiūriu vairuotojais laikomi asmenys, *vairuojantys transporto priemonę* (SEAKĮ 2 str. 82 d.), o kaip transporto priemonės vairavimas suprantami transporto priemonėje ar ant jos esančio asmens veiksmai, kuriais valdoma transporto priemonė (SEAKĮ 2 str. 73 d.). Turint omenyje, kad perdavimas vairuoti transporto priemonę gali pasireikšti ir, kaip minėta, pavyzdžiui, paduodant asmeniui transporto priemonės užvedimo raktelius (o toks, t. y. raktelius paduodantis asmuo, akivaizdu, nėra vairuotojas SEAKĮ 2 str. 82 str. prasme), kyla abejonių, ar pagrįstai draudimas perduoti vairuoti transporto priemonę neblaiviams asmenims nustatytas būtent vairuotojams, o ne kitiems asmenims.

Lietuvos teisės doktrinoje išsakyta mintis, kad paprastai pagal ATPK 126 str. 6 d. atsako arba transporto priemonės *savininkai*, arba *valdytojai*.⁴² Teismų praktikos nagrinėjamos kategorijos bylose analizė patvirtina, kad už perdavimą vairuoti transporto priemonę neblaiviam asmeniui administracinė atsakomybė paprastai traukiami būtent transporto priemonės savininkai („perdavė vairuoti savo transporto priemonę neblaiviam asmeniui“; „automobilis <...>, kurį perdavė vairuoti neblaiviam <...> asmeniui, yra registruotas jo vardu“ ir pan.⁴³).

Viename verčiausių šiame kontekste būti paminėtų teismo sprendimų apie nagrinėjamo administracinio teisės pažeidimo subjektą yra pasakyta, kad *pagal ATPK 126 str. 6 d. asmuo, perduodantis vairuoti transporto priemonę neblaiviam asmeniui, turi turėti tam tikrus įgalinimus šios transporto priemonės atžvilgiu. Priešingu atveju, nustačius, kad transporto priemonę vairuoja neblaivus asmuo, pagal šį straipsnį*

⁴² Abramavičius A., Mikelėnas V., 2 išnaša, p. 175.

⁴³ Žr., pavyzdžiui, Kauno apygardos administracinio teismo 2008 m. sausio 24 d. nutarimas, 29 išnaša; Rokiškio rajono apylinkės teismo 2011 m. birželio 16 d. nutarimas, 31 išnaša.

*atsakomybèn turètų būti traukiami visi kartu važiuojantys asmenys.*⁴⁴ Šioje byloje V. V. administracinio teisės pažeidimo protokolas surašytas dėl to, kad jis „leido“ R. S. vairuoti neblaiviam, tačiau įdomu tai, kad byloje nustatyta, kad automobilis priklausė pačiam R. S. Teismas, be jokios abejonės, V. V. skundą tenkino ir bylą jo atžvilgiu nutraukė, tačiau verta paminėti tai, kad savo sprendimą teismas labiausiai grindė byloje išlikusiomis abejonėmis dėl pačių faktinių įvykio aplinkybių, kurias (abejones) traktavo V. V. naudai, nors, reikia manyti, argumentas, kad automobilis priklausė R. S. ir kad V. V. jokių įgaliojimų šio automobilio atžvilgiu neturėjo, iš esmės būtų buvęs pakankamas.

Būtina pažymėti, kad tokios pačios pozicijos laikomasi ir bylose pagal ATPK 128 str. 3 d. (dėl *perdavimo vairuoti transporto priemonę* asmeniui, neturinčiam teisės jos vairuoti ar neturinčiam teisės vairuoti šios rūšies transporto priemonių). Antai vienoje iš jų teismas, įvertinęs ATPK 128 str. 3 d. normos dispozicijos formuluotę, konstatavo, jog *žodžiu „perduoti“ akcentuojamas teisės pažeidimo subjekto aktyvus disponavimas transporto priemone turint nuosavybės teises į ją arba esant jos valdytoju.*⁴⁵

Taigi, viena vertus, reikia pripažinti egzistuojančią glaudžią sąsają tarp transporto priemonės savininko (valdytojo) ir jos vairuotojo (juk tas pats asmuo paprastai yra ir transporto priemonės savininkas (valdytojas), ir atitinkamu metu – jos vairuotojas). Antra vertus, omenyje reikia turėti tai, kad transporto priemonės *vairavimas* ir *perdavimas vairuoti* transporto priemonę kitam asmeniui, logiška būtų manyti, *negali* sutapti laiko atžvilgiu (vadinasi, asmuo, perduodantis vairuoti transporto priemonę kitam asmeniui, perdavimo metu *nėra* vairuotojas SEAKĮ 2 str. 82 d. prasme).

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, tenka konstatuoti, kad perdavimo vairuoti transporto priemonę neblaiviam asmeniui subjektu pirmiausia turėtų būti pripažįstami transporto priemonės savininkas (t. y. asmuo, kuriam transporto priemonė priklauso nuosavybės teise) (SEAKĮ 2 str. 68 d.) bei transporto priemonės valdytojas (t. y. asmuo, nuosavybės, patikėjimo, nuomos, panaudos ar kitokiu teisėtu pagrindu valdantis ir naudojantis transporto priemonę) (SEAKĮ 2 str. 74 d.), t. y. asmenys, kuriems teisės aktais nustatyta bendro pobūdžio pareiga *rūpintis ir atsakyti* už jiems nuosavybės ar kita teise priklausančią transporto priemonę (SEAKĮ 20 str. 1 d.). Be to, atsižvelgiant į tai, kad ne kiekvienas naudojantis (vairuojantis) transporto priemonę asmuo yra jos savininkas (valdytojas),⁴⁶ šio pažeidimo subjektu turėtų būti pripažįstamas ir transporto priemonės naudotojas (t. y. asmuo, turintis teisę naudoti

⁴⁴ Vilniaus miesto 2 apylinkės teismo 2011 m. gegužės 16 d. nutarimas administracinio teisės pažeidimo byloje Nr. II-61-387/2011.

⁴⁵ Šiaulių apygardos administracinio teismo 2008 m. sausio 17 d. nutarimas, 26 išnaša.

⁴⁶ Pavyzdžiui, vilkiko vairuotojas, darbo tikslais (t. y. darbdavio interesais) naudojantis (vairuojantis) darbdaviui priklausančią transporto priemonę.

(naudojantis) transporto priemonę). Dėl šios priežasties nuostatą, neleidžiančią duoti transporto priemonę vairuoti neblaiviems asmenims, atitinkamuose teisės aktuose tikslinga būtų numatyti prie kitų, transporto priemonių *savininkams ir valdytojams (naudotojams)* (o ne vairuotojams) skirtų, nuostatų.

II. KAI KURIE PERDAVIMO VAIRUOTI TRANSPORTO PRIEMONĘ NEBLAIVIAM ASMENIUI PAVOJINGUMO IR UŽ JŲ NUMATYTOS ADMINISTRACINĖS NUOBAUDOS (NE)PROPORCINGUMO KLAUSIMAI

Asmeniui padarius administracinio teisės pažeidimo sudėtį atitinkančią veiką, iškyla jo administracinės atsakomybės klausimas. Administracinių teisės pažeidimų kodekso 126 str. 6 d. numatyta, kad perdavimas vairuoti transporto priemonę neblaiviam (arba apsvaigusiam nuo narkotinių, psichotropinių ar kitų psichiką veikiančių medžiagų) asmeniui užtraukia *baudą nuo aštuoniasdešimt šešių iki vieno šimto keturiasdešimt keturių eurų (atitinkamai nuo trijų šimtų iki penkių šimtų litų)*.

Tokio dydžio baudomis praktikoje ir yra baudžiami nagrinėjamą administracinį teisės pažeidimą padarę asmenys, mat, kaip rodo teismų praktikos nagrinėjamos kategorijos bylose analizė, ATPK 126 str. 6 d. numatytą administracinį teisės pažeidimą padariusiam asmeniui sankcijos, nustatytos už perdavimą vairuoti transporto priemonę neblaiviam asmeniui, ribose parinktą ir 300–500 Lt dydžio skirtą baudą teismas (jei nepriima nutarimo panaikinti policijos priimtą nutarimą ir bylą asmens atžvilgiu nutraukti (arba nepriima kitokio sprendimo)) *paprastai palieka nepakeistą*.⁴⁷

Šiame kontekste verta pastebėti, kad ATPK galiojimo laikotarpiu už perdavimą vairuoti transporto priemonę neblaiviam asmeniui numatytos administracinės nuobaudos ne kartą keitėsi (daugiausia – buvo griežtinamos), o tokia, kokia esti dabar, nagrinėjama sankcija iš esmės nustatyta dar 2000 m. vasario 17 d. įstatymu⁴⁸ (*1 lentelė*), mat paskutiniu įstatymu ankstesnis litais išreikštas baudos dydis tebuvo perskaičiuotas ir išreikštas eurai.

⁴⁷ Žr., pavyzdžiui, Šiaulių apygardos administracinio teismo 2011 m. sausio 17 d. nutartis, 38 išnaša (300 Lt bauda); Rokiškio rajono apylinkės teismo 2011 m. birželio 16 d. nutarimas, 31 išnaša (400 Lt bauda); Klaipėdos apygardos administracinio teismo 2010 m. kovo 5 d. nutartis, 40 išnaša (400 Lt bauda); Vilniaus apygardos administracinio teismo 2007 m. gegužės 25 d. nutartis, 19 išnaša (420 Lt bauda).

⁴⁸ Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodekso pakeitimo ir papildymo įstatymas Nr. VIII-1543, 13 išnaša, 159 str.

1 lentelė. Administracinės nuobaudos už perdavimą vairuoti transporto priemonę neblaiviam asmeniui atskirais ATPK galiojimo laikotarpiais

1984-12-13 d. redakcija	1985-11-28 d. redakcija	1989-07-03 d. redakcija	1992-05-26 d. redakcija	1994-07-18 d. redakcija	2000-02-17 d. redakcija	2014-10-16 d. redakcija
bauda (30–100 rublių) arba teisės vairuoti atėmimas (iki 1 metų)	bauda (100 rublių) arba teisės vairuoti atėmimas (1–3 metų)	bauda (200 rublių)	bauda (500 rublių)	bauda (500 litų)	bauda (300–500 litų)	bauda (86–144 eurų)

Priešingai nei ankstesniais, 2000 m. vasario 17 d. įstatymu, kaip matyti, už perdavimą vairuoti transporto priemonę neblaiviam asmeniui numatyta administracinė nuobauda, papildant sankciją minimaliu baudos dydžiu, buvo *sušvelninta*. Vis dėlto šioje vietoje kyla vienas svarbiausių šiame kontekste klausimų, būtent: ar toks įstatymų leidėjo sprendimas buvo pagrįstas ir ar ATPK 126 str. 6 d. sankcijoje šiuo metu numatyta administracinė nuobauda apskritai nėra per švelni ir atitinka nagrinėjamo administracinio teisės pažeidimo pavojingumą.

Viena vertus, reikia pripažinti, kad perdavimo vairuoti transporto priemonę neblaiviam asmeniui *negalima* visiškai tapatinti su pačiu vairavimu esant neblaiviam ar kitais teisės pažeidimais, kuriuos padaro neblaivus asmuo, kuriam transporto priemonė buvo perduota vairuoti. Tai vienoje iš nagrinėtų bylų visiškai pagrįstai yra pastebėjęs ir Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas, pabrėžęs, kad *faktas, kiek pažeidimų padarė apelianto (S. Ž.) brolis, neturi reikšmės nagrinėjamos bylos kontekste, nes nagrinėjama S. Ž., o ne jo brolio administracinio teisės pažeidimo byla*. Teismas taip pat priminė, kad *atsakomybė ATPK 126 str. 5 d. [2000 m. vasario 17 d. redakcija – I. D.] numatyta būtent už transporto priemonės perdavimą vairuoti neblaiviam asmeniui, o ne už tokio asmens padarytus pažeidimus*.^{49, 50}

⁴⁹ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2008 m. gruodžio 24 d. nutartis, 18 išnaša.

⁵⁰ Šioje vietoje tikslinga pažymėti, kad teismai, spręsdami perdavusiojo vairuoti asmens atsakomybės klausimą, kai kuriais atvejais (pavyzdžiui, spręsdami dėl kaltininkui tinkamo administracinės nuobaudos dydžio) vis dėlto ima domėtis su pačiu vairavimu esant neblaiviam susijusias aplinkybes (pavyzdžiui, ar dėl tokio vairavimo kilo kokie nors sunkūs padariniai, ar jų nekilo ir pan.). Pavyzdžiui, vienoje byloje teismas ATPK 30¹ str. („Mažesnės nei įstatymo numatyta administracinės nuobaudos skyrimas arba administracinės nuobaudos neskyrimas“) taikymo tikslingumą (dėl ko kaltininkui paskirta 400 Lt bauda sumažinta iki 200 Lt) grindė, be kita ko, tuo, kad *administracinis pažeidimas (perdavimas vairuoti transporto priemonę neblaiviam asmeniui) buvo įvykdytas ne tik dėl paties kaltininko veiksmų, bet ir dėl kito asmens (t. y. vairavusiojo) neatsakingo elgesio ir kad pats kaltininko įvykdytas nusižengimas nesukėlė itin sunkių*

Kita vertus, toks skirtingas,⁵¹ kaip dabar, perdavimo vairuoti transporto priemonę neblaiviam asmeniui ir paties vairavimo esant neblaiviam pavojingumo vertinimas taip pat neatrodo pagrįstas. Tai, kad vairavimas esant neblaiviam yra *pavojinga* veika, didesnių abejonių nekyla. Antai policijos pareigūnų organizuojamų vadinaujamųjų reidų rezultatai leidžia manyti, kad šalies keliuose neblaivūs vairuotojai gali sudaryti apie 2 proc. visų vairuotojų,⁵² tačiau dėl jų kaltės kyla *beveik dešimtadalis* (2014 m. – 9,11 proc.) visų eismo įvykių, kuriuose nukenčia žmonės, žūsta *daugiau kaip dešimtadalis* (2014 m. – 16,98 proc.) visų eismo įvykiuose žūstančiųjų, sužeidžiamama *dešimtadalis* (2014 m. – 10,49 proc.) visų eismo įvykiuose sužeidžiamųjų.⁵³ Toks santykis *aiškiai* rodo didesnę neblaivių vairuotojų keliamą pavojų eismo saugumui, eismo dalyvių gyvybei bei sveikatai.

Perdavimas vairuoti transporto priemonę neblaiviam asmeniui, kaip minėta anksčiau, yra *tyčinis* administracinis teisės pažeidimas, vadinasi, asmuo, perduodantis vairuoti transporto priemonę neblaiviam asmeniui, be kita ko, suvokia, kad tokį – didesnio pavojaus – šaltinį perduoda į neblaivaus, vadinasi, didesnę grėsmę eismo dalyviams keliančio, asmens rankas. Galiausiai nagrinėjamo pažeidimo pavojingumas gali būti grindžiamas tuo, kad asmuo, perduodamas vairuoti transporto priemonę neblaiviam asmeniui, iš esmės *suteikia jam priemonę* daryti ATPK 126 str. 1–4 d. numatytus administracinius teisės pažeidimus.

Šiame kontekste verta pri(si)minti, kad baudžiamojoje teisėje asmuo, padėjęs

pasekmių. Žr.: Šiaulių apygardos administracinio teismo 2011 m. vasario 18 d. nutartis administracinio teisės pažeidimo byloje Nr. II-36-289/2011. Kitoje byloje – priešingai – teismas to paties straipsnio netaikymą motyvavo, be kita ko, tuo, kad kaltininkės *draugas Š. O., vairuodamas jai priklausantį automobilį, užvažiavo ant mopedo vairuotojo ir jį sužalojo, įvykio vietoje nepasiliko.* Žr.: Vilniaus apygardos administracinio teismo 2007 m. gegužės 25 d. nutartis, 19 išnaša.

⁵¹ Už transporto priemonių vairavimą esant neblaiviam ATPK yra numatytos kur kas griežtesnės administracinės nuobaudos nei už perdavimą vairuoti transporto priemonę neblaiviam asmeniui. Plg., transporto priemonių vairavimas, esant vairuotojams neblaiviams, kai nustatomas lengvas neblaivumo laipsnis (nuo 0,41 promilės iki 1,5 promilės), užtraukia *baudą vairuotojams nuo 289 iki 434 eurų (atitinkamai nuo 1 000 iki 1 500 litų) su teisės vairuoti transporto priemones atėmimu nuo 1 metų iki 1 metų 6 mėnesių* (ATPK 126 str. 1 d.); transporto priemonių vairavimas, esant vairuotojams neblaiviams, kai nustatomas vidutinis (nuo 1,51 iki 2,5 promilės) arba sunkus (nuo 2,51 promilės ir daugiau) neblaivumo (girtumo) laipsnis, užtraukia *baudą vairuotojams nuo 579 iki 868 eurų (atitinkamai nuo 2 000 iki 3 000 litų) su teisės vairuoti transporto priemones atėmimu nuo 2 iki 3 metų arba administracinį areštą nuo 10 iki 30 parų su teisės vairuoti transporto priemones atėmimu nuo 2 iki 3 metų* (ATPK 126 str. 4 d.).

⁵² 2013 m. prevencinių priemonių, skirtų transporto priemonių vairuotojų blaivumui, apsvaigimui nuo narkotinių, psichotropinių ar kitų psichiką veikiančių medžiagų tikrinti, metu patikrintas 163 915 vairuotojų blaivumas, išaiškinti 3 545 neblaivūs vairuotojai (t. y. 2,2 proc. patikrintųjų buvo neblaivūs). Žr.: Lietuvos policijos 2013 m. veiklos ataskaita [žiūrėta 2015 m. sausio 29 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.policija.lt/get.php?f.17030>>, p. 34.

⁵³ Žr.: 10 išnaša.

daryti nusikalstamą veiką, be kita ko, „teikdamas priemones“, pripažįstamas nusikalstamos veikos *padėjėju* (Baudžiamojo kodekso⁵⁴ (toliau vadinama – BK) 24 str. 2, 6 d.). Savo ruožtu BK 26 str. (reglamentuojančio bendrininkų baudžiamąją atsakomybę) 2 d. įtvirtinta, kad organizatorius, kurstytojas ar padėjėjas atsako pagal to paties kodekso straipsnį, numatantį atsakomybę už *vykdytojo padarytą veiką* (ir to paties kodekso 24 str. 4, 5 ar 6 d.). Kitaip tariant, ši nuostata (atspindinti kitų bendrininkų veiksmų vertinimo (kvalifikacijos) priklausomybę nuo vykdytojo padarytos veikos pobūdžio) bendriausiu požiūriu reiškia visų nusikalstamos veikos bendrininkų veiksmų kvalifikavimą pagal *tą patį* BK straipsnį (straipsnius).

Administracinių teisės pažeidimų kodekse bendrininkavimo institutas *nėra* numatytas,⁵⁵ tačiau tai nepaneigia atsakomybės už šiame darbe nagrinėjamo administracinio teisės pažeidimo padarymą griežtinimo galimybes. Priešingai, tokio pažeidimo pavojingumas liudija tokią būtinybę, o perduodančiojo vairuoti transporto priemonę neblaiviam asmeniui vaidmuo ATPK 126 str. 1–4 d. numatytų administracinių teisės pažeidimų padaryme rodo (sufleruoja) galimą tokios atsakomybės griežtinimo kryptį (ribas).

Asmuo, perduodantis vairuoti transporto priemonę neblaiviam asmeniui, pastarajam ne tik *palengvina* ATPK 126 str. 1–4 d. numatytų administracinių teisės pažeidimų padarymą, bet iš esmės *sudaro realią galimybę* jam veikti (t. y. vairuoti neblaiviam), be to, perduodantis vairuoti tai suvokia ir to nori. Kitaip tariant, nagrinėjamu atveju transporto priemonės vairavimas esant neblaiviam būtų buvęs negalimas (ar bent jau – iš esmės pasunkėtų (administraciniam teisės pažeidimui padaryti reikėtų kitos transporto priemonės)), jei neblaiviam asmeniui transporto priemonė nebūtų buvusi perduota vairuoti. Tai, kad perdavusiojo vairuoti asmens veiksmai yra akivaizdžiai ir neatsiejamai susiję su atsiradusiu rezultatu (transporto priemonės vairavimu, vairuotojui esant neblaiviam), rodo didesnę, nei įstatymų leidėjo manoma, nagrinėjamo pažeidimo pavojingumą. Atsižvelgiant į išdėstyta, reikia manyti, kad ir atsakomybė už nagrinėjamą pažeidimą turėtų būti tokia pati (ar bent jau artima) atsakomybei, numatytai už patį transporto priemonių vairavimą, vairuotojams esant neblaiviems (kaip, beje, ir yra buvę anksčiau).

Šioje vietoje įdomu pastebėti, kad ATPK administracinė atsakomybė už perdavimą vairuoti transporto priemonę neblaiviam asmeniui ir už patį vairavimą esant neblaiviam buvo diferencijuojama *ne visada*. Pirminėje (1984 m. gruodžio 13 d.)

⁵⁴ Lietuvos Respublikos baudžiamasis kodeksas, patvirtintas 2000 m. rugsėjo 26 d. įstatymu Nr. VIII-1968 (Žin., 2000, Nr. 89-2741).

⁵⁵ Žr., pavyzdžiui, Panevėžio apygardos teismo 2013 m. rugsėjo 9 d. nutartis administracinio teisės pažeidimo byloje Nr. ATP-386-366/2013; Vilniaus apygardos teismo 2012 m. rugpjūčio 17 d. nutartis administracinio teisės pažeidimo byloje Nr. ATP-969-648/2012.

dabartinio Administracinių teisės pažeidimų kodekso redakcijoje atsakomybė už šiuos abu administracinius teisės pažeidimus buvo numatyta *toje pačioje* straipsnio dalyje (ATPK 126 str. 1 d.).⁵⁶ Kitaip tariant, tuo metu taip pat buvo pripažįstama, kad šie administraciniai teisės pažeidimai yra tokio paties⁵⁷ (panašaus) pavojingumo ir todėl juos padarę asmenys turėtų būti baudžiami tokio paties (panašaus) griežtumo administracinėmis nuobaudomis. Toks reglamentavimas galiojo iki pat 1989 m. liepos 15 d., kai įsigaliojo ATPK 126 str. pakeitimai,⁵⁸ kuriais atsakomybė už „neblaivių vairuotojų vairavimą transporto priemonių“ ir už „perdavimą vairuoti transporto priemonę neblaiviam asmeniui“ buvo išskirta į dvi atskiras dalis ir numatyta atitinkamai ATPK 126 str. 1 ir 2 dalyse.

Tai, kad šiuo metu už perdavimą vairuoti transporto priemonę neblaiviam asmeniui numatyta administracinė nuobauda yra pernelyg švelni, liudija ir tai, kad ji (net ir suvokiant jos neišvengiamumą) *nesulaiko* asmenų nuo tokio pažeidimo darymo. Antai atlikta teismų praktikos analizė rodo, kad kai kuriais atvejais asmenys, patys būdami neblaivūs, *sąmoningai* atsisako minties vairuoti ir perduoda vairuoti transporto priemonę kitam (neblaiviam) asmeniui tik dėl to, kad siekia išvengti daug griežtesnės administracinės atsakomybės, numatytos už patį *vairavimą* esant neblaiviam.

Ypač tinkanti būti paminėta šiame kontekste Kaišiadorių rajono apylinkės teismo nagrinėta administracinio teisės pažeidimo byla, kurioje vienas iš liudytojų parodė, kad administracinė atsakomybėn patrauktas G. G. pasakė, kad *jau savaitę laiko geria, kad draugas (D. B.)* (su kuriuo iš vakaro vartojo alkoholinius gėrimus ir su kuriuo visą dieną kartu „baliavojo“) *paprašė pavairuoti automobilį* (kuris priklauso D. B. tėvui, bet kuriuo naudojasi pats D. B.), *kadangi jam [G. G.] nėra ko prarasti, nes neturi vairuotojo pažymėjimo*.⁵⁹ Panašių pavyzdžių, reikia pastebėti, teismų praktikoje esama ir daugiau (pavyzdžiui, „jis buvo išgėręs butelį alaus ir pats vairuoti bijojo, todėl

⁵⁶ Tai, beje, paaiškina ir tai, kad alternatyviojoje sankcijoje šalia baudos buvo numatytas ir teisės vairuoti atitinkamam laikotarpiui atėmimas.

⁵⁷ Verta paminėti, kad ir dabartiniame *Rusijos Federacijos* administracinių teisės pažeidimų kodekse transporto priemonių vairavimas esant neblaiviam ir perdavimas vairuoti transporto priemonę neblaiviam asmeniui (nors atsakomybė už juos ir numatyta *skirtingose* to paties straipsnio dalyse) pripažįstami esantys *tokio paties pavojingumo* pažeidimais, už kuriuos numatytos tokios pačios administracinės nuobaudos. Žr.: Rusijos Federacijos administracinių teisės pažeidimų kodeksas (rus. *Кодекс Российской Федерации об административных правонарушениях*) [žiūrėta 2015 m. sausio 27 d.]. Prieiga per internetą: <http://pravo.gov.ru/proxy/ips/?manyfragments.html&oid=102074277&version_num=395>, 12.8 str. 1 ir 2 d.

⁵⁸ Lietuvos TSR Aukščiausiosios Tarybos Prezidiumo įsakas Nr. XI-3058, priimtas 1989 m. liepos 3 d. (Žin., 1989, Nr. 20-228), I 9 p.

⁵⁹ Kaišiadorių rajono apylinkės teismo 2013 m. sausio 18 d. nutarimas administracinio teisės pažeidimo byloje Nr. A2.6.-3-925/2013.

leido vairuoti kitam asmeniui, kuris taip pat buvo neblaivus“; „pripažįsta, kad pats būdamas neblaivus perdavė vairuoti transporto priemonę neblaiviam asmeniui“⁶⁰).

Vienas iš pateiktų pavyzdžių taip pat rodo, kad praktikoje gali būti atvejų, kai perduodantis vairuoti asmuo ne tik suteikia neblaiviam asmeniui administracinio teisės pažeidimo padarymo priemonę, bet ir *paskatina* tą asmenį padaryti teisės pažeidimą (kurio daryti pastarasis galbūt net neketino). Kitaip tariant, tokiais atvejais perduodantis vairuoti asmuo (kuriam ir gali kilti toks „nusikalstamas“ (neteisėtas) sumanymas) iš esmės *lenkia* kitą asmenį vairuoti transporto priemonę esant neblaiviam ir todėl šiuo požiūriu „(su)kursto“ asmenį daryti vieną iš ATPK 126 str. 1–4 d. numatytų administracinių teisės pažeidimų. Reikia manyti, jog ir toks galimas perduodančiojo vairuoti asmens vaidmuo ATPK 126 str. 1–4 d. numatytų pažeidimų padaryme taip pat rodo didesnį, nei manoma, nagrinėjamo administracinio teisės pažeidimo pavojingumą ir liudija poreikį griežtinti atsakomybę už jo padarymą.

Galiausiai tas pats pavyzdys rodo, kad *baimė tam tikram laikotarpiui prarasti teisę vairuoti transporto priemones* kai kuriais atvejais sulaiko asmenis nuo vairavimo esant neblaiviam daug labiau nei bauda ar jos dydis (pats būdamas neblaivus paprašė neblaivaus draugo vairuoti transporto priemonę, nes pastarajam „nėra ko prarasti, nes neturi vairuotojo pažymėjimo“). Reikia manyti, kad nagrinėjamo administracinio teisės pažeidimo prevencijoje panašiai gali veikti kita administracinė nuobauda, konkrečiai – transporto priemonės konfiskavimas. Verta pridurti, kad tai pastebi ir kai kurie užsienio šalių autoriai, teigdami, kad, skirtingai nei bauda (ar jos didinimas) (kuri iš esmės *nėra* itin efektyvi priemonė kovojant su neblaivių vairuotojų dalyvavimu kelių eisme), būtent reali galimybė netekti transporto priemonės gali iš tiesų (labiau) atgrasyti asmenis nuo vairavimo esant neblaiviam ar nuo transporto priemonės perdavimo vairuoti neblaiviam asmeniui.⁶¹ Dėl šios priežasties svarstytina, ar griežtinant ATPK 126 str. 6 d. sankciją (didinant minimalų ir ypač maksimalų baudos dydžius) joje kartu nereikėtų numatyti ir *galimo* transporto priemonės konfiskavimo („su transporto priemonės konfiskavimu ar be jo“).

Apibendrinant tai, kas išdėstyta šioje straipsnio dalyje, manytina, kad ATPK 126 str. 6 d. sankcijoje numatyta administracinė nuobauda ateityje turėtų būti *griežtinama*. Šiuo metu už perdavimą vairuoti transporto priemonę neblaiviam asmeniui numatyta administracinė nuobauda ne tik *nesulaiko* asmenų nuo tokio pažeidimo darymo

⁶⁰ Atitinkamai Šiaulių apygardos administracinio teismo 2011 m. vasario 18 d. nutartis, 50 išnaša; Kauno apygardos administracinio teismo 2008 m. sausio 24 d. nutarimas, 29 išnaša.

⁶¹ Žr., pavyzdžiui, *Пестов Р. А., Смирнова Е. С.* Сравнительно-правовой анализ ответственности за управление транспортным средством в состоянии опьянения в зарубежном законодательстве // *Законность и правопорядок в современном обществе*, 2012, Nr. 9, p. 15; *Шкеля О. В.* Ответственность водителей за управление транспортными средствами в состоянии опьянения // *Гуманитарные, социально-экономические и общественные науки*, 2014, Nr. 5, p. 268–270.

(pažeidėjai neretai įvertina, kad labiau apsimoka transporto priemonę perduoti vairuoti kitam neblaiviam asmeniui, nei neblaiviam vairuoti pačiam), bet ir *neatitinka* šio pažeidimo pavojingumo (kuris, reikia manyti, yra didesnis, nei įstatymų leidėjo pripažįstama). Asmuo, perduodantis vairuoti transporto priemonę neblaiviam asmeniui, be kita ko, suvokia, kad tokį – didesnio pavojaus – šaltinį perduoda į neblaivaus, vadinasi, didesnę grėsmę eismo dalyviams keliančio, asmens rankas. Dėl kaltininko vaidmens ATPK 126 str. 1–4 d. numatytų administracinių teisės pažeidimų padaryme (asmuo, perduodamas vairuoti transporto priemonę neblaiviam asmeniui, iš esmės suteikia jam priemonę daryti minėtus pažeidimus, t. y. ne tik palengvina jų padarymą, bet iš esmės sudaro realią galimybę veikti – taigi perdavusiojo vairuoti asmens veiksmai yra akivaizdžiai ir neatsiejamai susiję su atsiradusiu rezultatu (transporto priemonės vairavimu, vairuotojui esant neblaiviam)) perdavimas vairuoti transporto priemonę neblaiviam asmeniui turėtų būti pripažįstamas esantis tokio paties (ar bent jau panašaus) pavojingumo kaip ir pats transporto priemonės vairavimas, vairuotojui esant neblaiviam. Todėl kaip tik toks nagrinėjamo pažeidimo pavojingumo traktavimas pirminėje (1984 m. gruodžio 13 d.) ATPK redakcijoje tikrai neatrodo atsitiktinis.

IŠVADOS

1. Kaip perdavimas vairuoti transporto priemonę neblaiviam asmeniui turėtų būti suprantami bet kokie kaltininko (turinčio tikslą, kad kitas (neblaivus) asmuo gautų (priimtų) transporto priemonę ir galėtų laikinai ja pasinaudoti) veiksmai, dėl kurių transporto priemonė laikinai patenka kito (neblaivaus) asmens dispozicijon (žinion).
2. Perdavimo vairuoti transporto priemonę neblaiviam asmeniui subjektas yra transporto priemonės savininkas (valdytojas), t. y. asmenys, kuriems teisės aktais nustatyta bendro pobūdžio pareiga rūpintis ir atsakyti už jiems nuosavybės ar kita teise priklausantią transporto priemonę, taip pat – transporto priemonės naudotojas. Nuostata, neleidžianti duoti transporto priemonę vairuoti neblaiviems asmenims, atitinkamuose teisės aktuose turėtų būti numatyta prie kitų, transporto priemonių savininkams ir valdytojams (naudotojams) (o ne vairuotojams) skirtų, nuostatų.
3. Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodekso 126 straipsnio 6 dalies sankcijoje numatyta administracinė nuobauda (bauda nuo 86 iki 144 eurų (atitinkamai nuo 300 iki 500 litų)) neatitinka šio administracinio teisės pažeidimo pavojingumo (yra per švelni), todėl ateityje turėtų būti griežtinama. Dėl kaltininko vaidmens Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodekso 126 straipsnio 1–4 dalyse numatytų administracinių teisės pažeidimų padaryme atsakomybė už perdavimą vairuoti transporto priemonę neblaiviam asmeniui turėtų būti tokia pati (ar bent jau artima) atsakomybei, numatytai už patį transporto priemonių vairavimą, vairuotojams esant neblaiviems.

LITERATŪRA

I. Lietuvos Respublikos teisės aktai

1. Lietuvos Respublikos baudžiamasis kodeksas, patvirtintas 2000 m. rugsėjo 26 d. įstatymu Nr. VIII-1968 // Valstybės žinios, 2000, Nr. 89-2741 (su vėlesniais pakeitimais ir papildymais).
2. Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas, patvirtintas 2000 m. liepos 18 d. įstatymu Nr. VIII-1864 // Valstybės žinios, 2000, Nr. 74-2262 (su vėlesniais pakeitimais ir papildymais).
3. Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodeksas, priimtas 1984 m. gruodžio 13 d. // Valstybės žinios, 1985, Nr. 1-1 (su vėlesniais pakeitimais ir papildymais).
4. Lietuvos Respublikos transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo įstatymas Nr. IX-378, priimtas 2001 m. birželio 14 d. // Valstybės žinios, 2001, Nr. 56-1977; 2007, Nr. 61-2340.
5. Lietuvos Respublikos saugaus eismo automobilių keliais įstatymas Nr. VIII-2043, priimtas 2000 m. spalio 12 d. // Valstybės žinios, 2000, Nr. 92-2883; 2007, Nr. 128-5213 (su vėlesniais pakeitimais ir papildymais).
6. Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodekso pakeitimo ir papildymo įstatymas Nr. VIII-1543, priimtas 2000 m. vasario 17 d. // Valstybės žinios, 2000, Nr. 22-552.
7. Lietuvos Respublikos įstatymas „Dėl Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodekso pakeitimo ir papildymo Nr. I-545, priimtas 1994 m. liepos 18 d.“ // Valstybės žinios, 1994, Nr. 58-1132.
8. Kelių eismo taisyklės, patvirtintos 2002 m. gruodžio 11 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu Nr. 1950 // Valstybės žinios, 2003, Nr. 7-263; 2008, Nr. 88-3530; Teisės aktų registras, 2014-10-10, Nr. 2014-13954.

II. Kiti teisės aktai

9. Lietuvos TSR Aukščiausiosios Tarybos Prezidiumo įsakas Nr. XI-3058, priimtas 1989 m. liepos 3 d. // Lietuvos Tarybų Socialistinės Respublikos Aukščiausiosios Tarybos ir Vyriausybės žinios, 1989, Nr. 20-228.

III. Užsienio valstybių teisės aktai

10. Rusijos Federacijos administracinių teisės pažeidimų kodeksas (rus. *Кодекс Российской Федерации об административных правонарушениях*) [žiūrėta 2015 m.

sausio 27 d.]. Prieiga per internetą: <http://pravo.gov.ru/proxy/ips/?manyfragments.html&oid=102074277&version_num=395>.

IV. Mokslinė literatūra

11. *Abramavičius A., Mikelėnas V.* Autotransporto priemonių valdytojų teisinė atsakomybė. Vilnius: Registrų centras, 2010.
12. *Bikelis S.* Tyčinė kaltė baudžiamosios teisės teorijoje ir teismų praktikoje. Daktaro disertacija. Vilnius, 2007.
13. Dabartinės lietuvių kalbos žodynas. 4-asis leid. Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas, 2000.
14. Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso komentaras: specialioji dalis (99–212 straipsniai). Vilnius, 2009.
15. Lietuvos Respublikos civilinio kodekso komentaras: prievolių teisė. 1-asis leid. Vilnius: Justitia, 2003, t. 1.
16. *Пестов Р. А., Смирнова Е. С.* Сравнительно-правовой анализ ответственности за управление транспортным средством в состоянии опьянения в зарубежном законодательстве // Законность и правопорядок в современном обществе, 2012, Nr. 9, p. 11–17.
17. *Россинский Б. В.* Административная ответственность: курс лекций. Москва: издательство НОРМА, 2004.
18. *Шкеля О. В.* Ответственность водителей за управление транспортными средствами в состоянии опьянения // Гуманитарные, социально-экономические и общественные науки, 2014, Nr. 5, p. 268–270.

V. Teismų praktika

19. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2013 m. balandžio 12 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos saugaus eismo automobilių keliais įstatymo (2007 m. lapkričio 22 d. redakcija) 20 straipsnio 2 dalies, Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodekso 276 straipsnio 2 dalies atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ // Valstybės žinios, 2013, Nr. 40-1950.
20. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. kovo 25 d. nutartis administracinio teisės pažeidimo byloje Nr. 2AT-17/2014.
21. Panevėžio apygardos teismo 2013 m. rugsėjo 9 d. nutartis administracinio teisės pažeidimo byloje Nr. ATP-386-366/2013.
22. Vilniaus apygardos teismo 2012 m. rugpjūčio 17 d. nutartis administracinio teisės pažeidimo byloje Nr. ATP-969-648/2012.

23. Panevėžio apygardos teismo 2011 m. liepos 22 d. nutartis administracinio teisės pažeidimo byloje Nr. ATP-135-350/2011.
24. Tauragės rajono apylinkės teismo 2013 m. sausio 23 d. nutarimas administracinio teisės pažeidimo byloje Nr. II-5-105/2013.
25. Kaišiadorių rajono apylinkės teismo 2013 m. sausio 18 d. nutarimas administracinio teisės pažeidimo byloje Nr. A2.6.-3-925/2013.
26. Tauragės rajono apylinkės teismo 2012 m. rugsėjo 10 d. nutartis administracinio teisės pažeidimo byloje Nr. II-30-607/2012.
27. Rokiškio rajono apylinkės teismo 2011 m. birželio 16 d. nutarimas administracinio teisės pažeidimo byloje Nr. II-5-126/2011.
28. Vilniaus miesto 2 apylinkės teismo 2011 m. gegužės 16 d. nutarimas administracinio teisės pažeidimo byloje Nr. II-61-387/2011.
29. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2011 m. rugsėjo 9 d. nutartis administracinio teisės pažeidimo byloje Nr. N-444-1393/2011.
30. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2008 m. gruodžio 24 d. nutartis administracinio teisės pažeidimo byloje N⁵²⁵-1526/2008.
31. Šiaulių apygardos administracinio teismo 2011 m. vasario 18 d. nutartis administracinio teisės pažeidimo byloje Nr. II-36-289/2011.
32. Šiaulių apygardos administracinio teismo 2011 m. sausio 17 d. nutartis administracinio teisės pažeidimo byloje Nr. II-45-257/2011.
33. Vilniaus apygardos administracinio teismo 2010 m. spalio 25 d. nutartis administracinio teisės pažeidimo byloje Nr. II-1366-624/2010.
34. Klaipėdos apygardos administracinio teismo 2010 m. kovo 5 d. nutartis administracinio teisės pažeidimo byloje Nr. II-44-162/2010.
35. Vilniaus apygardos administracinio teismo 2008 m. kovo 20 d. nutarimas administracinio teisės pažeidimo byloje Nr. II-496-244/2008.
36. Kauno apygardos administracinio teismo 2008 m. sausio 24 d. nutarimas administracinio teisės pažeidimo byloje Nr. II-107-402/2008.
37. Šiaulių apygardos administracinio teismo 2008 m. sausio 17 d. nutarimas administracinio teisės pažeidimo byloje Nr. II-61-289/2008.
38. Vilniaus apygardos administracinio teismo 2007 m. gegužės 25 d. nutartis administracinio teisės pažeidimo byloje Nr. II-1470-331/2007.

VI. Kiti šaltiniai

39. *Lietuvos kelių policijos tarnyba*. Eismo įvykių, kuriuose nukentėjo žmonės, Lietuvoje

suvestinė. 2015, sausio 6 d. [žiūrėta 2015 m. sausio 29 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.lkpt.lt/lt/statistika/2014/201412.pdf>>.

40. *Lietuvos kelių policijos tarnyba*. Statistika → Kelių eismo taisyklių pažeidimų statistika [žiūrėta 2015 m. sausio 29 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.lkpt.lt/lt/statistika/ket/>>.
41. Lietuvos policijos 2013 m. veiklos ataskaita [žiūrėta 2015 m. sausio 29 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.policija.lt/get.php?f.17030>>.
42. *Oficialiosios statistikos portalas*. Transportas ir ryšiai → Kelių transportas → Kelių eismo įvykių skaičius [žiūrėta 2015 m. sausio 29 d.]. Prieiga per internetą: <<http://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize?id=2064&status=A>>.
43. *Oficialiosios statistikos portalas*. Transportas ir ryšiai → Kelių transportas → Kelių eismo įvykiuose sužeistųjų ir žuvusiųjų skaičius [žiūrėta 2015 m. sausio 29 d.]. Prieiga per internetą: <<http://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize?id=2063&status=A>>.

Dr. Inga DAUKŠAITĖ
Law Institute of Lithuania

THE TRANSFER OF A ROAD VEHICLE FOR DRIVE TO A PERSON UNDER THE INFLUENCE OF ALCOHOL: LIABILITY AND ITS APPLICATION IN THE LITHUANIAN CASE-LAW

Summary

The participation of drunk drivers in the road traffic and accidents caused by them is one of the major road traffic safety problems in Lithuania. A part of the drunk drivers are such who were given to drive by others. On this account in this article for the scientific analysis the topic of prohibition to entrust a vehicle to a person under the influence of alcohol and liability for the infringement thereof has been picked.

In the article, while also invoking the analysis of the Lithuanian case-law, the Paragraph 6 of Article 126 of the Code of Administrative Offences of the Republic of Lithuania is analysed in detail. It is also raised a question (and also searched for the answer to it) whether the administrative penalty foreseen in the sanction of the Article mentioned above is proportional to the dangerousness of the administrative offence under analysis.

It is come to a conclusion that as a transfer of a road vehicle to a person under the influence of alcohol shall be understood any act of the culprit because of which a vehicle ends at the temporary disposal of the drunk person. In this context, it is necessary to determine that the culprit, while acting so, had a purpose a vehicle to enter into the temporary disposal of the person mentioned above.

To be liable for the transfer of a road vehicle to a person under the influence of alcohol shall be held the owner (possessor) of the road vehicle, i. e. persons who, under the law, hold a general duty of care. Therefore the provision, not allowing entrusting a road vehicle to a person under the influence of alcohol, in appropriate legal acts shall be foreseen among provisions applicable to owners and possessors of the road vehicles (but not drivers thereof).

At the end of the article it is arrived at a conclusion that the administrative penalty foreseen in the sanction of the Paragraph 6 of the Article 126 of the Code of Administrative Offences of the Republic of Lithuania (a fine of EUR 86–144) does not correspond to the dangerousness of the administrative offence under discussion (is too lenient) and therefore shall be made more severe in the future. It is thought that due to the role of the culprit in the drunk driving the liability for the transfer of a road vehicle for drive to a person under the influence of alcohol shall be likewise (if not the same) as the liability provided for the drunk driving itself.